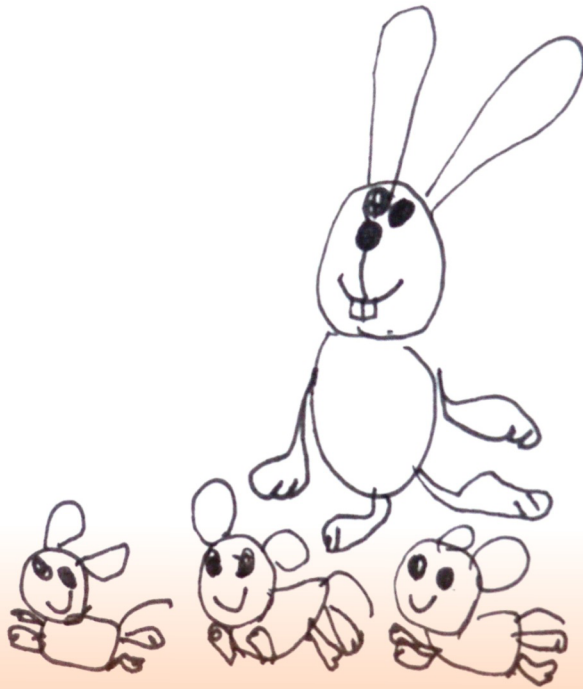

PÄIVÄKODIN ELÄMÄÄ

Puhus mulle nyt asioita

LEENA AHTELA

Leena Ahtela

PÄIVÄKODIN ELÄMÄÄ
Puhus mulle nyt asioita

© Leena Ahtela 2016

Kuvat Eveliina Veijalainen

Taitto Markku Vuorikoski

Kustantaja. BoD – Books on Demand, Helsinki, Suomi

Valmistaja. BoD – Books on Demand, Norderstedt, Saksa

ISBN 9789523392878

Kiitokset

Kiitokset miehelleni Markulle kannustuksesta ja teknisestä tuesta, ainutlaatuiselle pienelle Eveliinalle kuvituksesta, Eliakselle, jonka kolmevuotiaana minulle antaman kehotuksen lainasin kirjan alaotsikoksi sekä kaikille niille ystäväilleni ja lukijoilleni, jotka lempeästi tuuppivat minua eteenpäin tässä projektissa. Olen kiitollinen myös kaikista niistä varhaiskasvajista, joiden kanssa olen voinut kulkea lyhyen matkan heidän lapsuudessaan.

ALKU

Tämä on se päivä.

Pieni tarttuu uuteen käteen.

ENSIMMÄINEN PÄIVÄ

Tämä on se päivä.
Pieni tulee tänne reppunsa kanssa.
Uuteen maailmaan.
Värejä, ovia, ääniä, vessassa taikahanat.
Niistäkin on kotona puhuttu.
Tämä on se päivä.
Uteltiin päivää.

Äiti touhuu:
Pieni, tässä on sinun naulakkopaikkasi.
Älä, kulta, kaiva nenääsi.
Tässä sisätossusi, nallasi.
Ja äiti toistaa monta kertaa:
Kolmelta, kun välipala on syöty. Sitten haen.
Varmasti.

Halitaan. Ei päästetä irti.
Halitaan ja päästetään irti.
Irti.
Sydämiä tykytykset.
Silmien sumu.
Molemmilla samanlaiset.
Tämä on se päivä.
Pieni tarttuu uuteen käteen.
Jalat hidastelevat.
Hei-hei. Ole reipas.
Sitten kolmelta.
Ole reipas, ole.

Pieni jää tänne, luoksemme.
Meillä on niin paljon häntä varten:
varhaiskasvatussuunnitelma,
viikkosuunnitelmat,
kasvun kansio.
Verkostot.

Me kannattelemmme häntä.
Annamme eväitä elämään.
Lorupussi, vasenkätisen sakset.
Liikuntaprojekti.
Me puntaroimme hänelle arvoja,
avaamme ja suljemme käsitteitä.
Pohdimme pedagogioita...
Pieni saa meiltä paljon.
Paljon.

Tämä on se päivä.
Pienelle maailmallinen uutta.
Hän hakee tuossa kasvoilleen hymyntapaista.
Silmissään yhä sumua, ajatuksissaan äiti.
Ohuin säikein.
Vahvoin kuin vajjerit.

Pieni,
jäädään tähän hetkeksi.
Säilytetään säikeesi.
Ei olla reippaita.
Ihmetellään aivan hiljaa.
Tossujen kärkiä. Nallen nenää.
Värejä, ovia, ääniä.
Ilman suunnitelmia.
Olet tärkeä.
Ja kerro sitten, kun haluat nähdä taas ne taikahanat.
Tiedän kyllä mitä ensin haluat kuulla.
Uudestaan ja uudestaan.
Sinulle tärkeimmän asian:
Sitten kolmelta, kun välipala on syöty.
Varmasti.

YHTEYS

Äiti on puhunut päiväkodista koko automatkan ajan. Eikä taukoa tule, vaikka ollaan jo perillä.

– Tässä se on, sinun päiväkotisi! Voi, kuinka kivat keinut ja paljon lapsia ulkona – nyt käydään sisällä tutustumassa. Elokuussa sitten jäät tänne aamuisin. Saat leikkikavereita ja päiväkodissa on kivoja leluja ja pelejä ja vaikka mitä. Retkiäkin varmasti tehdään...

Pieni on istunut autossa hiljaisena ja miettinyt tätä päiväkotiasiaa. Täällä hänellä on siis se paikka, josta äiti on niin kovasti iloinut. Äiti näyttää nytkin touhukkaalta ja punaposkiselta lukiessaan ääneen eteisen seinässä olevasta lapusta, että kengät jätetään tähän.

Pieni tähyilee ympärilleen. Minkäänlaisia leluja ei kyllä täällä näy. Ei myöskään niitä kavereita. Haisee kumisaappailta. Pienen mielestä tilanne on muutenkin outo ja nyt, kun hän on nähnyt tämän, hän haluaa kotiin. Äiti taas innostuu entistä enemmän ja asettelee heidän kenkänsä telineeseen.

– Eihän me nyt kotiin lähdetä, kun tultiin tutustumaan. Mennään katsomaan minkälaista sisällä on.

Iloisen näköinen aikuinen tulee heitä vastaan, kumartuu Pienen tasolle ja esittelee kättään ojentaen itsensä. Pieni ei tartu Iloisen käteen eikä myöskään vastaa mitään nimitiedusteluun. Äiti hämmenyy. Iloinen ei lannistu vaan ottaa hetkeksi Pienen velton käden haltuunsa ja arvaa hänen nimensä aivan oikein. Sitten hän pyytää peremmälle. Pieni tuntee jalkojensa vastustelevan, mutta pian uteliaisuus voittaa ja jalat alkavat taas nytkähdellen toimia.

Iloinen kertoo ryhmän lasten olevan nyt ulkoilemassa ja esittelee kahta huonetta ja niiden lelu- ja pelihyllyjen valikoimaa. Innostunut äiti ihailee runsasta tarjontaa ja kannustaa Pientä tutkimaan uusia asioita. Pieni kiinnostuu magneettirakentelusta ja ryhtyy toimeen; kuulat ja pätkät alkavat yhdistyä toisiinsa taianomaisesti.

Pieni uppoutuu rakenteluun, mutta tajuaa kuitenkin olevansa asioiden keskiössä. Iloisen ja äidin keskustelu hyrisee tasaisena hänen

magneettimaailmansa yllä: tomaattiallergia, uhmaikä, päiväunet, unilelu, hoitoaika, herkkä lapsi, aloituskeskustelu, varhaiskasvatussuunnitelma, leikkitaidot, varahakijat... Jotkut sanat mahtuvat Pienen ymmärrykseen, joihinkin ymmärrys ei riitä. Ne joko tarttuvat tai sitten eivät, aivan kuin nämä magneetit, joista hän rakentelee.

Yksi niistä hyvin tarttuvista sanoista on päiväunet. Pieni vilkaisee sen kuultuaan epäluuloisesti Iloiseen. Hän ei ole ajatellut nukkua täällä päiväunia. Niitä nukutaan kotona tai mummolassa. Hän ajattelee puhua päätöksestään myöhemmin kotona.

Äiti ja Iloinen ovat saaneet asiansa puhuttua. Iloinen näyttää ystävälliseltä ja ihailee Pienen magneettirakennelmaa. Pieni ylittää varauksellisuuskynnyksensä ja kertoo Iloiselle sen olevan raketti. Lisää vielä senkin, että hänellä on kotona paljon legoja. Ja kani. Jos vaan Iloinen haluaa sen joskus nähdä... Iloinen nyökyttelee. He katselevat hetken toisiaan. Kumpikaan ei aloita uutta lausetta.

Yhteys on syntynyt.

MUUTOS

Pienen elämässä on pian tapahtumassa muutos – iso sellainen: Hän siirtyy kotihoidosta päiväkotiin. Sen myötä hänen ja hänen perheensä arjen rutiinit menevät uusiksi ja se tietysti mietityttää etukäteen. Tänään vielä huoletonna käyskentelevä Pieni käsittelee asiaa omalla, vielä rajallisella kapasiteetillaan, toisin kuin tilannetajua omaavat vanhempansa.

Niin lukemattomat tulot ja lähdöt päiväkodin eteisessä nähneenä mieleni tekee sanoa, että hyvin se menee, ei huolta ja muuta kannustavaa. Siitäkin huolimatta, että tiedän haikeutta – ja sitä huolta – tulevan olemaan ilmassa ensimmäisinä päivinä ja ehkä vielä viikkoinakin. Tai sitten ei; jokainen lapsi ja perhe on omanlaisensa.

Molemminpuolinen kiintymys ja eron tuoma ikävä ovat sisäänrakennettuja tunteita, eikä niitä voi täysin torjua saati korvata rationaalisella ajattelulla. Kenenkään ei tarvitse yrittää olla reipas, jos kerran ei tunne itseään reippaaksi.

Pienen hoitopäivää mittaava aikakäsite on vielä hutera ja hän saattaa heittäytyä täysin muutosvastaiseksi uuden asian, eron, edessä. Näin hänen lohduttamisensa ajan nopealla kulumisella saattaa olla tehotonta. Rauhallinen ja lempeä, mutta määrätietoinen suhtautuminen tilanteessa toimii paremmin ja luo turvallisen olon.

Pienen vanhemmat sen sijaan voivat lohduttautua ajattelemalla, että nyt on tämän vaiheen aika, ja että ikävä ja huoli aivan varmasti hellittävät. Parhaiten auttaakin luottamus arjen tasaantumiseen ja tuleviin hyvän mielen täyttämiin aamuihin ja päiviin. Päiväkodista tulee kuin tulee osa hyvää ja rikasta arkea, vaikka aivan siltä ei nyt alussa tuntuisikaan.

Ja vielä meille kaikille: ne vaatteiden nimikoimiset sekä lappujen ja lippujen täyttämiset ehditään tehdä pienellä viiveelläkin. Nyt on yhteyden ja luottamuksen rakentamisen aika, hyvän arjen pohjustamisen aika – ja ennen kaikkea sylin ja silityksen aika.

UNTUVIKKO

Untuvikko (3) asettelee korvapuolen Nöpön kainaloonsa. Vaarilta saamansa taitettavan metrimitan hän on pakannut huomaamattomasti repun sivutaskuun. Äiti pakkaa vielä sadetakin reppuun. He ovat valmiita lähtöön.

Paikka näyttää erilaiselta kuin aiemmin tutustumiskäynnillä. Untuvikko panee kuitenkin merkille että hänen päiväkotiin saapumisensa on jälleen iloinen tapahtuma. Tuttu hymyilevä aikuinen kumartuu hänen lähelleen, tervehtii ja kertoo innostuneesti asioita: oman nimensä, Untuvikon naulakkopaikan ja sen, että Untuvikon ryhmän nimi on Hiirulaiset. Untuvikko näkeekin muita hiirulaisia touhuamassa äänekkäästi viereisessä huoneessa. Täällä on mukava tunnelma. Äitikin on nauravainen ja puhelias.

Untuvikko vaistoaakin kuitenkin, että on tapahtumassa jotain, mitä hän ei täysin ole osannut ajatella loppuun asti. Yhtäkkiä kaikki uusi tuntuukin hämmentävältä ja oudolta eikä hän ole enää varma kokoaikaiseksi hiirulaiseksi ryhtymisestään. Hän tekee nopeasti ratkaisunsa: Ei, hän ei nyt kuitenkaan tällä kertaa jää tänne. Parempi on, että he sittenkin palaavat kotiinsa. – Tai kyllä hän voisi Mummo-laankin mennä.

Äiti on toista mieltä ja tuo kasvonsa hyvin lähelle Untuvikon kasvoja ja sanoo, että hänen on mentävä töihin. Iloinen ehdottaa, että Untuvikko vilkuttaisi äidille ja että he sitten lähtisivät leikkimään muiden kanssa. Äiti lupaa vielä hänelle jotain mukavaa illaksi; vaikkapa leipomista. Iloinen keksii vielä jotakin, kumartuu vuorostaan Untuvikon tasolle ja madaltaen äänensä jännittäväksi ehdottaa supersammakopelin pelaamista. Untuvikko torjuu molemmat ehdotukset. Äiti alkaa kiireisesti etsiä repusta Nöpöä eikä ole enää nauravainen.

Äiti ja Iloinen tekevät keskenään hiljaisen sopimuksen; Untuvikko Nöpöineen siirretään äidin sylistä Hymyilevän syliin. Äiti näyttää päättäväiseltä ja hyvin punaiselta. Hän puhuu nopeasti.
– Illalla leivotaan yhdessä vaikka mustikkapiirakkaa. Voidaan mennä uimaankin...

Sitten hän hymyilee jotenkuten, vilkuttaa vielä ovelta ja häviää. Pari uteliasta hiirulaista on tullut eteisaulaan seuraamaan tapahtuman kulkua.

Untuvikko istuu Iloisen sylissä ja mietiskelee. Nojautuu vähitellen luottavaisesti taaksepäin ja nuuhkii Nöpön turvallista ominaisuutensa. Takkuinen, sananmukaisesti monessa liemessä käynyt Nöpö on pysynyt hänen rinnallaan aina lohtua ja turvaa tuomassa. Ajatus tänne jäämisestä mietityttää Untuvikkoa vielä, mutta toisaalta uteliaisuus saa katselemaan ja kuulostelevaan ympäristöä. Hän laskeutuu hitaasti sylistä, vilkaisee Iloista ja jalkautuu muiden hiirulaisten joukkoon.

Päivä on täynnä uusia kiinnostavia asioita. Untuvikko yrittää jäsenellä parhaansa mukaan tätä outoa ja äänekästä ympäristöään. Jääkö haikeasta aamuerosta jälkiä Untuvikon mieleen? Jää varmaankin. Elämästä yleensäkin jää jälkiä. Hurja muodonmuutos koti-Untuvikosta hiirulaiseksi ei aina ole helppo, mutta ennemmin tai myöhemmin aamuiset kolmikantaneuvottelut laantuvat leppoisiksi rupattelutuokioiksi. Tietään tasoittamaan Untuvikko kuitenkin tarvitsee yhtenäisen, lämpimän ja välittävän, mutta myös määrätietoisen tukiverkoston: kotiväen, päiväkodin – niin, ja monessa mukana olleen Nöpön.

LAULU

Uutukainen (3) tuntuu olevan hyvin perillä tulevasta muutoksesta: loman jälkeen hän siirtyisi muutaman kaverinsa kanssa ”isojen puolelle”. Tänään hän ottaa etukäteen hieman tuntumaa asiaan vieraillemalla uudessa toimitilassaan. Kuljemme käytävää pitkin käsi kädessä. Pian hän irrottautuu ja ehättää avaamaan oven ja kipittää sitten edelläni innoissaan. – Hän tuntuu olevan valmis ottamaan tämän askeleen.

Hän pysähtyy hetkeksi ovelle luomaan yleissilmäyksen; täällä on erilaista, se on selvää, mutta mistä aloittaa, kun valinnanvaraa on niin paljon. Esittelen hänelle muutamia toimintavaihtoehtoja. Hän haluaisi tehdä niitä kaikkia, mutta sitten eräs ystävällinen Isopoika pyytää hänet mukaansa omaan rakenteluprojektiinsa ja leikki vie heidät mennessään.

Uutukainen näyttää niin iloiselta siinä touhutessaan. Hän tuntuu nauttivan uudesta ympäristöstään. Hänen ilmeensä muuttuu totiseksi vain, kun pissahätä yllättää. Opastan hänet vessaa kohti. Hän pysähtyy siihen ovelle ihastuneen näköisenä.

– Vauuu, mikä vessa teillä on!

Yritän siinä häntä odotellessani nähdä toilettitilamme uusin silmin, mutta en näe siinä mitään varsinaista vau!:n arvoista; harmaata laattaa, ovet, altaat... Olen ehkä sokeutunut näkemään ainutlaatuisuutta ympärilläni.

Ennen ruokailua vietämme kouluun siirtyvän Isopojan 7-vuotissyntäreitä. Onnittelukortin tuova posteljooni, onnittelulaulu, aarrearkun avaaminen... kaikki tutun kaavan mukaan. Uutukainen niin pienenä istumassa eskariin ja kouluun siirtyvien joukossa, hieman hämmennyneen oloisena – niin liikuttava näky.

Kyselen seremonian loppuksi haluaisiko joku laulaa jotakin syntymäpäiväsankarille. Yleensä esiintymisestä innostuva ryhmä on tällä kertaa vaisun oloinen, eikä käsiä nouse. – Paitsi yksi; Uutukainen viittaa varovaisesti. On tavanomaista, että pienet viittaavat vain vii-

taamisen vuoksi, mutta hän ilmoittaakin ohuella äänellä haluavansa esittää laulun. Sankari rapsuttelee päätään ja katsoo minua epäuskoisena. Äidillinen, eskariin siirtyvä Pinkki huokaisee lempeän empaattisesti. Muut virittäytyvät kuuntelemaan. Ilmassa on uteliasta odotusta.

Huomaan puhuvani hänelle vaistomaisesti hyvin pehmeällä, kuin tilanteen särkymistä varovalla äänellä.

– No niin, minkä laulun haluaisit laulaa?

– Junan.

– No, sehän onkin mukava laulu. Ole hyvä, aloita vaan...

Hän katsoo minuun ja sitten sankariin totisena ja aloittaa laulunsa heiveröisellä äänellä.

– Pieenen pieeni vetuuuri aaamullaa keerran...

Alkuhämmästyksen jälkeen hän saa tuttuun lauluun mukaansa koko ryhmän. Laulusta tulee voimakas ja iloinen. Se on kaikessa tavallisuudessaankin ainutlaatuinen. Siinä tuntuu olevan tämänhetkinen kaikki; paljon luottamusta, orastavaa osallisuuden tunnetta ja rohkeutta ottaa askel eteenpäin. Se on paljon.

Laulun loppu kaikuu painokkaana.

– Tsuku-tsuku-tsuku-tsuku, lähdetään!

HUIPULLA TUOKSUU

Hentoinen (4) tulee tuohtuneena kertomaan havainnostaan.

- Toi uut tyttö ei pidä vettan ovea kiinni, ku te käy pittalla!
- No eihän sen nyt niin väliä ole. Joistakin lapsista on mukavampi olla siellä kopissa, kun ovi on auki.

Hentoinen vetoaa kuitenkin närkästyneenä yhteisöllisyyteen.

- Mutta kaikki muut vanhat ryhmäläitet pitää oven kiinni.
- Niinkö olet huomannut? Annetaan silti jokaisen itse päättää asiasta, eikö niin?

Hentoinen jää naulakkopaikalleen mietiskelemään asiaa tyytymättömän näköisenä.

Uusien, nuorempien lasten ryhmään siirtyminen on ”isoille”, noin nelivuotiaille merkityksellinen asia. He kyllä auttavat ja opastavat innokkaasti uutukaisia arjen käytännöissä, mutta ovat toisaalta hie-man mustasukkaisia tulokkaiden saamasta ylimääräisestä hellittelevästä ja pehmeään sopeutumiseen saattlevasta huomiosta.

Konkarien näyttää olevan myös vaikeaa ymmärtää ryhmässä sovitujen yhteisten sääntöjen laiminlyöntiä tai suorastaan niistä piittaamattomuutta; jonohan on jono, vain viittaamalla saa aamupiirissä puheenvuoron, on itsestään selvää, että kädet pestään ennen ruokailua, toisten leikkejä ei missään tapauksessa häiritä... Sanomatkin on myös selvää, että heidän omalla kohdallaan pikku poikkeamiset sallitaan.

Isona olemisessa on tietysti hyvät puolensa. On ihanaa paistatella nuorempien (3-vuotiaiden) ihailun valokeilassa: Kas näin puen päälleni, luettelen eläinkirjasta asioita, paloittelen perunani veitsellä, tunnistan kirjaimia. Kas näin autan sinua pienokainen lenkkareittesi tarrahihnoissa, muistutan laittamaan käden suusi eteen kun yskit ja saattelen sinut empaattisin elein aikuisen luo, kun ikävöit äitiäsi tai isääsi – mutta ei siinä sylissä tarvitse koko päivää istua.

On hieno kokemus huomata osaavansa asioita ja olla jossain porukassa se isompi ja taitavampi. Tuntuu hyvältä olla hyödyksi ja opas-

taa tietämätöntä ja itse ponnistaa yhä ylemmäs kohti uusia haasteita. Ylipäättään on hienoa osallistua tottuneesti ja olla tarpeellinen!

Taakse jäänyt on nyt viimeistään taakse jäänyttä. Hentoinen istuu eteisen lattialla vaatekasansa keskellä.

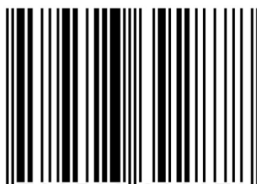
- Puehan nyt.
 - En mä oikein voi, ku täällä haitee.
 - Mikä täällä nyt niin haisee? Ei minusta mikään erityisesti.
 - Kyllä täällä haitee. Kakka.
 - Mistä se haju nyt tänne tulee?
- Hänen äänessään on lievää kyllästymistä ja ärtyisyyttäkin.
- Tuolta ovetta, käytävältä. Piänten puolelta!

Leena Ahtela on lahtelainen lastentarhanopettaja, joka kirjoittaa päiväkodin pienistä ihmisistä lempeän huumorin keinoin. Tämä kirja on kooste yli sadasta kolumnista ja Päiväkodin elämää-blogin teksteistä.

Kirjoitukset avaavat näkökulmia varhaiskasvatukseen aivan ruohonjuuritasolla: lapsen kasvua ja kehitystä, oppimisen iloa, vuorovaikutusta, kiintymystä, haikeutta, pedagogista pohdintaa, vilskettä ja vilinää, pysäyttäviä hetkiä - päiväkodin elämää.

Kirja tarjoaa mainion tilaisuuden tutustua päiväkodin arkeen niin vanhemmille, isovanhemmille ja muille lapsen elämään kuuluville kuin varhaiskasvattajiksi aikoville tai jo alalla toimivillekin.

Kansi Leena Ahtela
Piirros Eveliina Veijalainen

9 789523 392878